

PETAR GRABIĆ. NOVA REVIJA – VJERI I NAUCI

Ivan Macut i Petar Macut, Služba Božja, Split 2018., 344 str.

Nastala 1735. odcjepljenjem od Provincije Bosne Srebrene, današnja Franjevačka provincija Presvetoga Otkupitelja sa sjedištem u Splitu dala je kroz svoju povijest velik broj znamenitih pastoralnih radnika i znanstvenika. Brojni hrvatski teolozi, filozofi, povjesničari, arheolozi, jezikoslovci, književnici i kulturni pregaoci potekli su iz ove redovničke zajednice, pa je opravdana i dobrodošla želja današnjih članova provincije da lik i djelo pojedinih zaslužnih franjevaca predstave vjerskoj, kulturnoj i znanstvenoj javnosti. S tim je ciljem Franjevačka provincija Presvetoga Otkupitelja u svojoj nakladi Služba Božja pokrenula biblioteku Umnici Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja. Prva knjiga u ovoj biblioteci posvećena je dr. fra Petru Grabiću i časopisu *Nova revija* kojemu je bio pokretač, prvi urednik i redoviti suradnik, a njezini su autori Ivan Macut i Petar Macut.

U prvom dijelu knjige autori su na sedamdesetak stranica predstavili lik i djelo fra Petra Grabića (1882–1963), prateći kronološkim slijedom tijek njegova života od djetinjstva u rodnom zavičaju, preko školovanja, studija i redovničke formacije, do službi u nekoliko samostana svoje redovničke zajednice i uloge u crkvenim i društvenim zbivanjima. Grabićevo djelovanje prikazali su u kontekstu vremena u kojemu je živio, tj. u kontekstu crkvenih i društvenih zbivanja. Pritom su opovrgnuli neke uporno ponavljane netočnosti, osobito u pogledu njegova studija, dokazavši da u Rimu nije doktorirao na Papinskom sveučilištu La Sapienza (na koje nikada nije ni bio upisan), nego na Papinskom sveučilištu Angelicum. Od službi koje je obavljao u svojoj redovničkoj zajednici, osobito treba istaknuti da je predavao teološke i filozofske predmete na provincijskom studiju, bio odgojitelj mladih redovnika, provincijski tajnik i definitor te provincijal čak šest puta (1925–31. i 1937–49). U Šibeniku je 1927. utemeljio provincijsku tiskaru Kačić, u kojoj je tiskano više periodika i više od 200 raznih edicija na hrvatskom i na stranim jezicima. Uvelike je zadužio Franjevačku klasičnu gimnaziju u Sinju, koja je za njegova upravljanja provincijom dobila pravo javnosti. Među njegovim značajnijim pothvatima kupnja je zemljišta u Zvonimirovoj ulici u Zagrebu za gradnju samostana, koja je počela 1930. Nakon što mu je 1931. završio drugi mandat u službi provincijala, Grabić se posvetio gradnji zagrebačkoga

samostana, koji je službeno utemeljen 1932., a on imenovan njegovim prvim gvardijanom. Živeći u Zagrebu, upoznao se i prijateljio s kiparom Ivanom Meštrovićem, čemu su autori posvetili posebni podnaslov, baš kao i Grabićevu nastupu na Generalnom kapitulatu Reda 1938. godine te prosvjedu iz 1945. protiv proganjanja i ubijanja njegove subraće od strane komunističkih vlasti. Tri godine poslije toga, i sam se Grabić našao na udaru vlasti. U srpnju 1947. uhapšen je i na montiranom sudskom procesu osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 14 godina te na gubitak građanskih i političkih prava u trajanju od pet godina. Pušten na slobodu 1951., neko je vrijeme boravio u omiškom samostanu, a potom u sjedištu provincije u Splitu, gdje je i preminuo.

Nakon prikaza Grabićeva života, autori donose pregled njegove znanstvene i spisateljske djelatnosti. Premda nije objavio samostalnih filozofskih djela, ipak se u svojim člancima bavio filozofskim pitanjima i polemizirao poglavito sa zastupnicima materijalističkoga svjetonazora. Objavio je i nekoliko članaka u kojima brani filozofiju franjevca Ivana Duns Scota. Najveći dio Grabićeva teološkoga opusa posvećen je mariologiji. Ne smjerajući na cjelovit prikaz njegove mariološke misli, autori su izložili najvažnije Grabićeve naglaske s toga područja, a potom su se osvrnuli i na druge teološke teme kojima se bavio. Na kraju ovoga dijela popisali su Grabićeve objavljene članke i napise te rukopise.

Grabićevom je inicijativom Franjevačka provincija Presvetoga Otkupitelja 1922. pokrenula časopis naslova *Nova revija*, s podnaslovom *Vjери i nauci*. Uzevši u obzir da je Grabić stvarni pokretač toga časopisa, njegov prvi urednik (1922–31) i suradnik do prestanka izlaženja časopisa 1941. godine, autori su s pravom ustvrdili da je *Nova revija* njegovo životno djelo. Stoga su Grabićevoj ulozi kod pokretanja, uređivanja i izlaženja revije posvetili posebno poglavlje u prvom dijelu knjige. Časopis je pokrenut kako bi okupio članove iz svih franjevačkih provincija u hrvatskim krajevima i omogućio im da pisanom riječju rade na vjerskom, moralnom i kulturnom uzdizanju hrvatskoga naroda. Kako bi to postignula, revija je donosila izvorne teološke i filozofske radove, članke o crkvenoj povijesti, vjerskim i kulturnim zbivanjima, recenzije domaćih i stranih knjiga na hrvatskom i na stranim jezicima i brojne napise o raznim vjerskim i društvenim temama i problemima. Širok spektar tema i kvaliteta tekstova reviji su donijeli ugled u teološkim krugovima, ali i u širim društvenim slojevima.

Osim osvrta na pokretanje, Grabićevo uređivanje i suradnju u *Novoj reviji* te na njezinu ulogu u Crkvi i društvu, autori su u drugom dijelu svoje knjige donijeli cjelovitu bibliografiju ovoga časopisa. Pritom su pokušali (i u većini slučajeva uspjeli) razriješiti šifre i otkriti pseudonime kojima je potpisan velik dio napisa u reviji te saznati tko su autori nepotpisanih članaka. Uz svaki broj časopisa donijeli su podatke o glavnom uredniku, sjedištu uredništva te mjestu i vremenu tiskanja. Budući da se

na kraju knjige nalazi kazalo imena, uz bibliografiju nema posebnoga popisa autora. Jedini nedostatak ove bibliografije jest izostanak predmetnoga kazala. No, i taj prigovor blijedi pred činjenicom da su autori uz knjigu priložili DVD s digitaliziranim svim brojevima časopisa *Nova revija*. Očito je da su svojim radom uvelike zadužili buduće istraživače, koji na jednom mjestu mogu dobiti bibliografiju ove revije i sve njezine digitalizirane brojeve, ali time su i postavili nov standard u Hrvatskoj kada su u pitanju bibliografije. U XXI. st. uistinu više nije dovoljno objaviti bibliografiju nekoga časopisa. Taj su doseg prošloga stoljeća autori ove knjige nadišli, donoseći digitalizirane sve brojeve časopisa čiju su bibliografiju izradili. Dok im zbog toga izričemo osobitu pohvalu i zahvalu, izražavamo nadu da buduće bibliografije neće skrenuti sa staze koju su oni ovim izdanjem utrli.

IVAN ARMANDA

